

УДК 27–317.3

Джиджора Євген

доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури та компаративістики Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Французький бульвар 24/26, Одеса, Україна, 65058
dzhidzhora@gmail.com
ORCID ID0000–0003–3221–4866

ПАРАБОЛІЧНА СТРУКТУРА ЄВАНГЕЛЬСЬКИХ ПРИТЧ

Стаття присвячена аналізу особливої параболічної структури євангельських притч. Йдеться не лише про власне літературознавче розуміння параболи як стилістичного прийому, за допомогою якого здійснюється інакомовне висловлювання, але й про математичний графік – вигнуту криву, розділену в точці перетину на дві симетричні гілки. В структурі євангельської притчі ці гілки можуть бути представлені як реально-фактографічний та символіко-інтерпретаційний плани, між якими відбувається пряма семантична залежність. Усі наративні ситуації, що складають реальний план притчі і представлені правою гілкою параболи, мають бути в тій самій послідовності інтерпретовані для вибудовування симетричної лівої гілки. У статті параболічна структура двох симетричних планів продемонстрована на прикладі двох добре впізнаних у культурі євангельських притч: Притчі про блудного сина [Лук. 15, 11–32] та Притчі про десять дів [Матф. 15, 1–11]. Вочевидь, подібний спосіб інтерпретаційного прочитання євангельських притч може кваліфікуватися як повноцінна герменевтична техніка аналізу й інших біблійних творів.

Ключові слова: Євангеліє, притча, параболіка, герменевтика, структура.

У теорії літератури параболіка вивчається як стилістичний прийом. Це особливе порівняння, зіставлення, за яким проглядається повчальне інакомовлення. Параболіку часто співвідносять з притчею [4; 9]. Однак притча – все ж окремий літературний жанр, в якому реалізовано два семантичні плани. Перший, поверхневий, становить собою реально-фактографічний, або фабульний план. Другий – прихований, або інтерпретаційний. Така градація цілком відповідає дворівневому поділу часу і простору у стародавньому світі, де жанр притчі власне й зародився [1, 110; 2, 199]. Саме він є ключовим в усвідомленні інакомовного висловлювання. У релігійних притчах, зокрема, євангельських, інтерпретаційний план є символічно-повчальним. Тут реально-фактографічна історія наділяється символічним значенням, яке для ясного повчального розуміння потрібно адекватно розтлумачити [більше див: 6].

Проте не будемо забувати про те, що параболіка – ще й математичний термін. Ним позначається один із типів конічного перетину, який графічно може бути представлений у вигляді вигнутої кривої [див. Графік № 1]. При цьому важлива властивість цієї кривої у тому, що відносно центральної вертикальної вісі, яка має назву вісь ординат, вона поділена на дві симетричні гілки. Це означає, що

будь-яка точка на, умовно, правій гілці кривої знаходиться на певній відстані від точки перетину і від вісі ординат. І якщо на цій ж відстані від точки перетину і від вісі позначити точку вже на лівій гілці кривої, то виявиться, що ці точки на правій та лівій гілках рівновіддалені одна від одної [ці точки позначено хрестиками на одному горизонтальному рівні, див. Графік № 1].

Саме ця обставина дозволяє використати параболічну криву для наочної демонстрації структури євангельської притчі. Будемо вважати, що права гілка кривої – реально-фактографічний план притчі. Тоді ліва гілка – її символічний план. Точки на правій гілці – наративні ситуації, через які вибудовується сюжетний розвиток дії. Якщо в євангельських притчах сюжет має символічне значення, то всі його ключові події потребують належної інтерпретації. Тоді симетричні точки на лівій гілці – символічні значення сюжетних подій, позначених на правій кривій. Через точки на лівій гілці вибудовується інтерпретаційний план притчі. Саме у такий параболічний спосіб, де кожна наративна ситуація реального плану отримує розтлумачення в символічному, і розкривається інакомовне висловлювання притчі [про інші закономірності біблійної герменевтики дивись спеціальне дослідження: 7].

Візьмемо для прикладу одну з найбільш відомих євангельських притч – Притчу про блудного сина [Лук. 15, 11–32]. Вона розпочинається так: «Человек некий име два сына»* [Лук. 15, 11]. Це вихідна точка реального плану – початок розвитку дії. Тож ми маємо її інтерпретувати в символічному плані**. Як відомо, у багатьох євангельських притчах (зокрема, про батька та його слухняного і неслухняного синів [Матф. 21, 28–32], про господаря виноградника, його сина та злих виноградарів [Матф. 21, 33–46]) образ батька виникає тоді, коли потрібно позначити Бога. Будемо дотримуватися принципу герменевтичного кола, згідно з яким схожі контексти можуть бути наділені одним значенням [5, 60]. Значить, у нашому випадку «человек некий» символізує Бога. Тоді його сини символізують людей, яких Бог створив і піклується про них так, як турботливий батько дбає про своїх дітей. Утім, розгортання притчі дає нам більш точне розуміння, кого символізують сини. Вже у наступному реченні йдеться про те, що якимось молодший син попросив у батька віддати йому його частину спадку, а, отримавши, невдовзі забрався геть з дому. А старший залишився вдома. Тож у символічному плані можна конкретизувати значення синів. Це – два ставлення до Бога, два варіанти сприйняття його напоумливого слова, де один обирає бути з Богом, нікуди не виходити за межі його обійстя, а інший, навпаки, залишає Бога, пробує прожити без його благовоління [див. Графік № 2].

Окремо слід зосередитися на тлумаченні другої вузлової точки реального плану: куди і чому молодший син пішов з батькового дому? У давньослов'янському тексті притчі сказано, що молодший син «отиде на страну далече» [Лук. 15, 13].

* Текст притчі наводжу за давньою слов'янською Біблією, яка більшою мірою наближена до давньогрецького оригіналу, ніж переклади на сучасні мови [див.: 3].

**Тут і далі в статті символічне розуміння євангельських притч здійснюється у відповідності до християнської традиції. Зокрема, послуговуюся екзегезами Феодилakta Болгарського [див.: 10].

У символічному плані «далека страна» може означати духовний стан, в якому людина сильно віддалилась від Бога. Але ж чому батько це допустив? А через те, що Бог нікого не неволить. Бог створив людину вільною розпоряджатися своїм життям на власний розсуд. І якщо хтось обирає жити без Бога, то має таку можливість. Тоді він забирає свою частку майна – здоров'я, здібності, таланти, можливості, тощо – і використовує, як заманеться. Бог надає людині таку свободу вибору [див. Графік № 2].

Надалі спостерігається істотне розгортання реального плану. У далеких краях блудний син спустив усе майно і залишився ні з чим. Аж раптом почався голод. Блудний син бідував настільки, що змушений був найнятися пастухом свиней. Однак все одно голодував і готовий був їсти те, що свині, але не мав такої змоги* [див. Графік № 2].

Цю наративну колізію слід роз'яснити у символічному плані. Розпусне життя – прямий наслідок сильного віддалення від Бога. У далекої від Бога людини не сформована система моральних цінностей, немає духовної мети, відтак немає внутрішніх обмежувальних важелів. Нерозумна розтрата, у тому числі, своїх здібностей, талантів, енергії, тощо, звісно, рано чи пізно призводить до злиднів, до ідейного голоду – потреби віднайти якийсь стимул до життя. У такому стані людина ладна долучитися до будь-яких, навіть сумнівних, спільнот та течій і разом з ними вдатися до самих огидних та низьких вчинків. Аби лиш знайти хоч якусь розраду та поживу своїй душі [див. Графік № 2].

Після цього, у розгортанні реального плану відбувається переломний момент. Блудний син отямився: «В себе же пришед» [Лук. 15, 17]. Він нарешті збагнув, що не хоче так бідувати. Адже у нього є батько, є дім, і той дім – повна чаша. Там навіть всі слуги вдосталь нагодовані, розмірковує блудний син. Тож він вирішує повернутися до батька, повинитися перед ним, визнати, що вже не гідний називатися його сином. І сподіватися, що батько дозволить йому стати одним з найманців [див. Графік № 2].

Як цю подію можна позначити в символічному плані? Звичайно, тут йдеться про духовне пробудження грішника – про усвідомлення згубності свого віддалення від Бога. Після зухвалої впевненості лише у свої сили та вдачу настає духовне розгублення й порожнеча, людина розуміє, що неможливо жити без Бога і потрібно до нього повернутися. Варто покаятися за свої вчинки і задовольнитися тим малим, що Бог подасть [див. Графік № 2].

Подальший розвиток дії наближає притчу до розв'язки. Блудний син повертається додому, сповнений надії просити у батька пробачення. Утім, батько побачив сина здалеку і сам вийшов йому назустріч: «Еще же ему далече сушу, узре его отец его, и мил ему бысть, и тек нападе на выю его и облобыза его» [Лук. 15, 20]. Виходить, батько чекав на сина. Сподівався, що той повернеться. Вірив у це. І тому часто виходив ближче до дороги подивитися, чи не вертається його молодший син додому. А коли одного разу побачив на обрії, що таки

* Принагідно нагадаю, що у біблійних творах свиня вважається нечистою твариною [див. Лев. 11, 7].

дійсно йде, то зрадів, побіг назустріч і кинувся обіймати та цілувати. Син, як і задумав, кається перед батьком: «Согреших на небо и пред тобою и уже несмы достоин нарещися сын твой» [Лук. 15, 21].

Цю кульмінаційну подію потрібно точно розтлумачити в символічному плані. Батько, який здалеку бачить сина і біжить йому назустріч, символізує Бога, який чекає на намір грішника, на його перші кроки на шляху до каяття. Якщо грішник починає повертатися до Бога, то й Бог поспішає йому назустріч, допомагає, підтримує, приймає назад. Батько, який обіймає та цілує сина, – Бог, який радіє духовному переродженню грішника. Адже цей грішник подолав складний духовний шлях з «далекої країни» назад до Бога. Тож Бог і радіє [див. Графік № 2].

В чому виражається така духовна радість, сказано у фінальній розв'язці цієї частини притчі. Батько не просто пробачає сина. Він наказав слугам принести кращий одяг та взуття для сина, а також одягнути йому перстень на руку*. А крім того, наказує слугам заколоти добре вгодоване теля, влаштувати трапезу і веселитися. І пояснює своє рішення тим, що його син був мертвий, але ожив: «Яко сын мой сей мертв бе, и оживе, и изгибл бе, и обретеся» [Лук. 15, 24].

Така фінальна точка реального плану має глибоке значення в символічному. Одяг та взуття – це божественна благодать, яка знову покриває колишнього грішника. Перстень на руці символізує відновлену приналежність до Бога. А трапеза – те духовне піднесення, насичення, яке протиставлене голоду в «далекій країні». Якщо без Бога сутужно, голодно, безперспективно, то з Богом радісно, весело і спокійно. Відповідно далеко від Бога людина може вважатися духовно мертвою, але коли повертається до нього, то оживає, її душа живиться новими силами [див. Графік № 2].

На цьому історія молодшого сина закінчується. І з нею завершується перша частина притчі. Друга і завершальна частина присвячена старшому брату. Тож діячу параболу можна продовжити, або побудувати окрему криву [як показано на Графіку № 3]. Тоді в її реальному плані відправною точкою є поява старшого сина. Ввечері він приходить з поля, де працював цілий день. Почувши радісні вигуки і співи, він запитує у слуг, що відбувається? Ті відповідають, що додому повернувся його молодший брат, а батько влаштував свято з такої нагоди. Тоді старший син розгнівався і не захотів увійти в дім та святкувати з усіма [див. Графік № 3].

У символічному плані ця подія може мати таку інтерпретацію. Старший син, який до вечора перебуває в полі, – це вірний раб Божий, який з народження живе з Богом і до того ж важко працює над собою. За це йому хочеться винагороди, принаймні, хочеться розуміти, що він чогось більшого досяг у житті і більше має, ніж грішник, який не знає Бога. Через те йому неприємно усвідомити, що вчорашній блудник, який навіть і розкаявся, одразу ж отримує великі

* Символ влади та знак приналежності у старозавітні часи, достатньо згадати епізод Книги Буття про Йосифа, якому фараон дав свій перстень [Бут 41, 42].

духовні почесті. Бог дає грішнику благодать, втамовує духовний голод, втішає. А що ж тоді Бог дає йому, вірному рабу?

Відповідь отримуємо у діалозі між батьком та старшим сином, яким завершується реальний план другої частини і вся притча загалом. Син дорікає батькові, що стільки років працює на нього, але той ніколи не дав навіть козленка, щоб з друзями повеселитися. Натомість, «егда же сын твой сей, изядый твое имяние с любодейцами, приде, заклал еси ему тельца питомого» [Лук. 15, 30]. На ці слова батько резонно зауважив, що весь час вони були разом, значить, все, чим володіє батько, належить і синові. А от молодший не був з ними, він все втратив, проте повернувся. Значить, «возвеселитижеся и возрадовати подобае, яко брат твой сей мертв бе, и оживе, и изгibl бе, и обретеса» [Лук. 15, 32]. Як бачимо, батько пояснив старшому сину свою позицію тими самими словами, що й слугам [див. Графік № 3].

Символічний план цього діалогу наступний. Обурення старшого сина – це нерозуміння вірного раба Божого, чому навіть грішники отримують якісь блага, а він – нічого. Відповідь батька – це духовне напоумлення. Раз людина живе з Богом, то вона й має все необхідне для духовного становлення. Проте той, хто віддаляється від Бога, нічого цього не має. Тож хіба не варто порадіти за колишнього грішника, а відтак і за всіх разом, адже на одного вірного стало більше?

Отже, структура Притчі про блудного сина складна. Тут дві частини, перша присвячена молодшому сину, друга – старшому. При кресленні параболи цієї притчі можна побудувати дві окремі криві, як показано на графіках № 2 і № 3. Права гілка цих кривих виникає внаслідок точного нанесення всіх важливих наративних подій, які демонструють динаміку сюжетного розвитку. Це вчинки персонажів, їхні діалоги та навіть покайний внутрішній монолог блудного сина. А ліва гілка постає внаслідок послідовного символічного тлумачення кожної вузлової точки реального плану. При цьому чим більше, на перших погляд, дрібних сюжетних деталей та подробиць буде інтерпретовано (частка майна, свині, одяг, перстень на руку, тощо), тим очевиднішою постає символічна крива.

Подібна параболічна структура може бути розглянута на прикладі й інших євангельських притч. Зокрема, Притчі про десять дів [Матф. 25, 1–12]. У реальному плані цієї притчі вихідна точка розвитку сюжетної дії – порівняння Небесного Царства з десятьма дівами, які вийшли зустрічати нареченого зі світильниками* [див. Графік № 4]. У символічному плані цей зачин може бути інтерпретований наступним чином. Диви – незаймані душі людей, які прийшли в цей світ і розпочинають духовне становлення. Десять – повне число, тож йдеться про становлення не однієї чи двох конкретних осіб, а про людство загалом. Світильники – їхні серця, адже саме серцем людина пізнає світ, серцем

* Це стародавній весільний обряд на Близькому Сході, який зберігся і в деяких культурах Нового часу [див: 8].

чинить добрі чи злі справи. А нареченим, якого діви мають зустріти, звісно, є Христос Бог.

Наступна важлива обставина реального плану – характеристика десяти дів. Вони поділені на дві групи. Одні п'ятеро названо мудрими, бо вони взяли додатковий єлей для своїх світильників. Про інших п'ять сказано, що вони нерозумні, адже не запаслися єлеєм [див. Графік № 4]. У символічному плані характеристика десяти дів, поділених на дві групи, є визначальною для розуміння всієї притчі. При цьому звернімо увагу на те, що, як і в Притчі про блудного сина, тут показано два типи сприйняття Божого слова. Перший тип – люди які прагнуть уважно й зосереджено пройти свій життєвий шлях і належним чином підготуватися до зустрічі з Богом. Другий тип представлений необачними й недалекоглядними людьми, які начебто теж чекають на зустріч з Богом, але нічого не роблять для цього. Відтак єлей символізує богоугодні добродетельні вчинки, якими людина наповнює свою душу. Виходить, перші п'ять дів дбають про свої душі, чинять добрі справи. А інші п'ять – ні, таке духовне завдання вони перед собою не ставлять.

Далі гілка реального плану проходить через ключову наративну ситуацію. У притчі сказано, що оскільки наречений забарився, то діви трохи втомилися чекати на весільну процесію, прилігли відпочити і задрімали. Аж раптом всі почали радісно вигукувати, що ось вже йде наречений і потрібно виходити йому назустріч: «Се жених грядет, исходите в сретение его» [Матф. 25, 6]. Діви підскочили і побачили, що їхні світильники от-от погаснуть. Однак мудрі швиденько долили заготовлений єлей і поправили їх. А нерозумні не змогли цього зробити – не мали чим. Тоді вони звернулися до мудрих і попросили їх поділитися своїм єлеєм. Але мудрі пояснили, що тоді їм не стане. І запропонували нерозумним дівам піти до продавців і купити: «Егда како не достанет нам и вам: идите же паче к продающим и купите себе» [Матф. 25, 9]. Тим не залишалось іншого виходу, тож вони побігли шукати, де можна вночі придбати єлей [див. Графік № 4].

Символічне тлумачення цієї наративної ситуації має глибокий духовний сенс. Ніхто не знає, коли обірветься його життя і коли потрібно буде предстати перед Богом. Ніхто не знає, коли відбудеться суд Божий і почнеться Царство Небесне. На цю подію слід чекати так, як діви чекають на появу нареченого на весіллі. Але вона станеться раптово. Настільки, що для деяких людей це буде зовсім несподівано. Але обачні й вірні будуть готовими до зустрічі з Богом, адже їхні душі повні добрих справ. А от ті, хто не дбав про духовне життя, виявляться не готовими зустріти Бога. І в останній момент, коли Христос вже на порозі, нікому не вдасться позичити у когось іншого плоди богоугодного життя. Мають бути власні, набуті плоди. А якщо ж спробувати пошукати таку можливість і все ж встигнути підготувати свою душу, то буде вже запізно.

На те, що це неможливо, вказує розв'язка притчі. У реальному плані їй присвячені дві події, безпосередньо пов'язані з нареченим. Як тільки п'ятеро нерозумних дів побігли шукати торгівців, у яких можна було б купити єлей для

світильників, наречений прийшов на весілля, мудрі діви зустріли його, ввели в дім і почалося свято: «И готовыя внидоша с ним на браки, и затворени быша двери» [Матф. 25, 10]. Через деякий час повернулися й нерозумні, почали стукати в двері і просити впустити їх також, бо й вони хочуть святкувати з усіма. Але наречений відповів, що не знає, хто вони такі, і не впустив їх: «Он же отвечае рече им: аминь, глаголю вам, не вем вас» [Матф. 25, 12].

Тут символічний план знов містить глибокий духовний сенс. Пояснюючи на прикладі цієї притчі, що таке Царство небесне, як і для кого воно буде, Христос акцентує увагу слухачів на понятті духовної готовності. Той, хто вчасно приготується і зустріне Бога палаючим серцем, увійдуть з ним до Царства Небесного і радітимуть там. Хто ж в останній момент згадає про духовне життя і захочє чимось компенсувати свою необачність, нерозсудливість і духовну лінь, вже не встигне цього зробити і засмутиться. Для таких двері Царства Небесного будуть зачинені. Вони залишаться ззовні. І навіть якщо проситимуть прийняти їх, Христос відповість: «Аминь, глаголю вам, не вем вас» [див. Графік № 4].

Тож структура Притчі про десять дів є стандартною параболою. Права гілка вибудовується через ключові наративні ситуації, в яких відтворено стародавній весільний обряд. А ліва – через символічні пояснення всіх наративних ситуацій, окреслених у реальному плані.

Таким чином, математичний графік параболи дозволяє візуалізувати особливу структуру євангельської притчі. Її два обов'язкові плани, реально-фактографічний та символічний, зображуються у вигляді вигнутої кривої, чітко поділеної на дві симетричні гілки. Причому символічна гілка повністю обумовлена реальною і залежить від неї. Наскільки довгою є реальна гілка, настільки ж довгою має бути й символічна. Якщо в реальному плані є, припустимо, п'ять ключових наративних ситуацій, які визначають динаміку сюжетного розвитку притчі, то значить і в символічному плані має бути п'ять інтерпретаційних блоків, в яких розкривається їх справжній повчальний сенс. Звідси стає очевидним, що для повноцінного прочитання цього євангельського жанру необхідно креслити реальну гілку параболи, дотримуючись максимально щільної послідовності наративних ситуацій. Позаяк у притчі все має принципове значення: будь-які описи та характеристики персонажів, діалоги та монологи, емоції та чесноти, інтер'єр та екстер'єр приміщень, тощо. Наявність цих наративних елементів на кривій реального плану автоматично вимагає їхнього розтлумачення з подальшим таким самим щільним розміщенням на кривій символічного плану. Адже чим більше втілено наративних елементів на одній гілці та їхніх символічних інтерпретацій на іншій, тим більш контурною буде вся параболо.

Загалом, у біблійних студіях креслення параболи може розглядатися з широкої методологічної точки зору. Тоді аналіз параболічної структури в глибоко символічних фрагментах (притчі) та цілих біблійних книгах (наприклад, Пісні над піснями) можна вважати конкретною герменевтичною технікою. На першій стадії ця техніка полягає у детальному нанесенні всіх наративних одиниць на

реально-фактографічну гілку кривої. На другій стадії – у позначенні їхніх тлумачень на символічній гілці. Якщо нічого значущого не пропущено, обидві гілки будуть симетричні одна одній, а накреслена у такий спосіб крива – параболою.

Список використаної літератури

1. Аверинцев С. Поэтика ранневизантийской литературы. Москва: CODA, 1997. 343 с.
2. Александров О. Література Київської Русі: Між міфопоетикою і християнським символізмом. Одеса: Астропринт, 2010. 472 с.
3. Біблія, сиречь книги священнаго писання ветхаго и новаго завета. Санкт-Петербург: Синодальная типография, 1900.
4. Величко С. Поняття “параболічний роман” як літературознавча проблема. *Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Філологічні науки (Літературознавство)*. № 1 (21). Кропивницький, 2018. С. 27–32.
5. Врубель Л. Герменевтика. Література. Теорія. Методологія. 2-ге видання / упорядкування Д. Уліцької, переклад з польської С. Яковенка. Київ: Видавничий дім “Києво-Могилянська академія”, 2008. С. 56–113.
6. Заполовський М. Структурно-композиційні особливості німецькомовних біблійних притч. *Мовознавчий вісник*. 2015. № 20. С. 109–113.
7. Левченко Н. Біблійна герменевтика в давній українській літературі. Харків: Майдан, 2018. 392 с.
8. Лопухин А. От Матфея. Толковая Библия. Електронний ресурс. Режим доступа: <https://bible-teka.com/loruhin-bible/40/25/>
9. Чирков О. С. Драма-парабола (драма-притча). Лексикон загального та порівняльного літературознавства. Чернівці: Золоті літаври, 2001. 157 с.
10. Феофилакт Болгарский. Благовестник: в 3-х книгах. Кн. 1. М.: Издательство Сретенского монастыря, 2002. 656 с.

Dzhidzhora Ye.V.

D. Sc.(Philology), Professor at the Chair of Philology
Department of Ukrainian Literature and Comparative Studies
Odessa I. I. Mechnikov National University
dzhidzhora@gmail.com
ORCID ID0000–0003–3221–4866

THE PARABOLIC STRUCTURE OF GOSPEL PARABLES

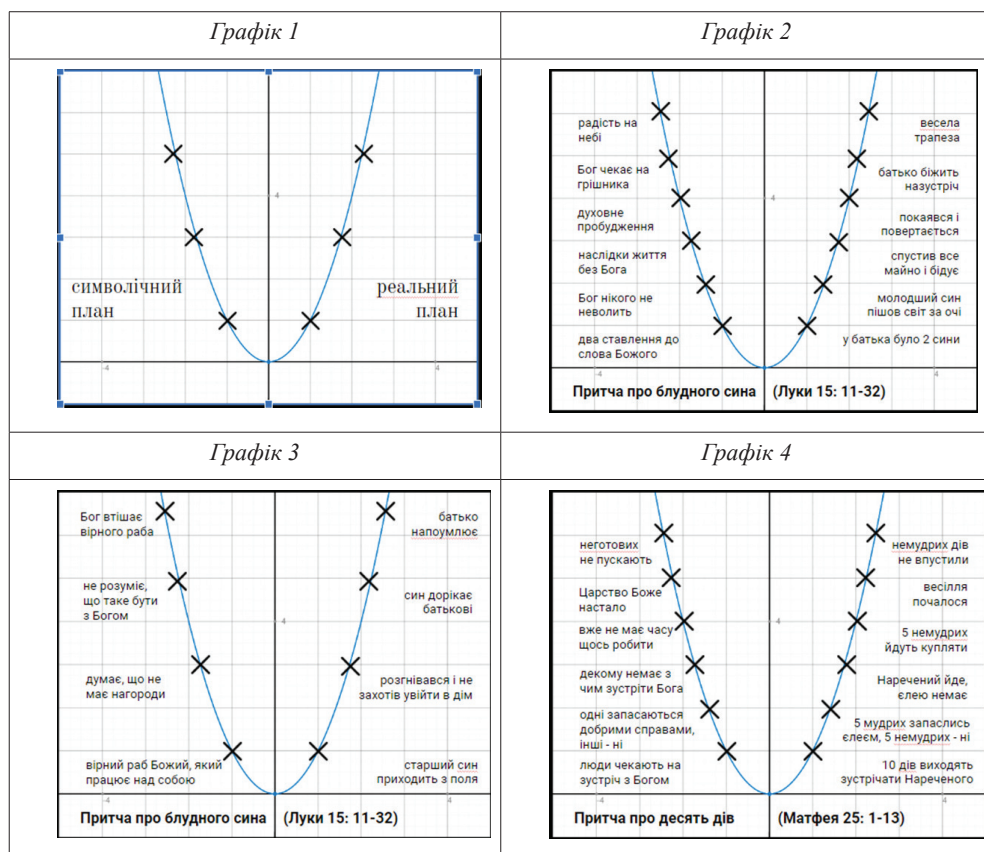
The article is devoted to the analysis of the special parabolic structure of the evangelical parables. It is not only about the actual literary understanding of the parabola as a stylistic device, with the help of which foreign language expression is carried out, but also about a mathematical graph – a curved curve, divided at the point of intersection into two symmetrical branches. In the structure of the evangelical parable, these branches can be represented as real-factographic and symbolic-interpretive plans, between which there is a direct semantic dependence. All narrative situations that make up the real plan of the parable and are represented by the right branch of the parabola must be interpreted in the same sequence to build a symmetrical left branch. In the article, the parabolic structure of two symmetrical plans is demonstrated on the example of two gospel parables well-known in culture: The Parable of the Prodigal Son [Luk. 15, 11–32] and Proverbs about ten virgins [Matt. 15, 1–11]. Obviously, a similar way of interpretive reading of the Gospel parables can be qualified as a full-fledged hermeneutic technique of analysis of other biblical works.

Key words: Gospel, parable, hermeneutics, structure.

Reference

1. Averincev S. Pojetika rannevizantijskoj literatury. M.: CODA, 1997. 343 s.
2. Aleksandrov O. Literatura Kyivskoi Rusi: Mizh mifopoetykoiu i khrystyianskym symbolizmom. Odesa: Astroprint, 2010. 472 s.
3. Bibliia, syrech knyhy sviashchennaho pysanyia vetkhaho y novaho zaveta. SPb: Synodalnaia typohrafiia, 1900.
4. Velychko S. Poniattia "parabolicnyi roman" yak literaturoznavcha problema. Naukovyi visnyk MNU imeni V.O. Sukhomlynskoho. Filolohichni nauky (Literaturoznavstvo). № 1 (21). Kropyvnytskyi, 2018. S. 27–32.
5. Vrubel L. Hermenevtyka. Literatura. Teoriia. Metodolohiia. 2-he vydannia / uporiadkuvannia D. Ulitskoi, pereklad z polskoi S. Yakovenka. Kyiv: Vydavnychiy dim "Kyievo-Mohylianska akademiia", 2008. S. 56–113.
6. Zapolovskiy M. Strukturno-kompozytsiini osoblyvosti nimetskomovnykh bibliinykh prytch. Movoznavchyi visnyk. 2015. № 20. S. 109–113.
7. Levchenko N. Bibliina hermenevtyka v davnii ukrainskii literaturi. Kharkiv: Maidan, 2018. 392 s.
8. Lopukhyn A. Ot Matfeia. Tolkovaia Byblyia. Elektronnyi resurs. Rezhym dostupa: <https://bible-teka.com/lopukhin-bible/40/25/>
9. Chyrkov O.S. Drama-parabola (drama-prytcha). Leksikon zahalnoho ta porivnialnoho literaturoznavstva. Chernivtsi: Zoloti litavry, 2001. 157 c.
10. Feofilakt Bolgarskij. Blagovestnik: v 3-h knigah. Kn. 1. M.: Izdatel'stvo Sretenskogo monastyria, 2002. 656 s.

Додатки

Статтю подано до редколегії 16 жовтня 2022 р